

РОДИНИ

З давніх часів і до сьогодні в нашого народу зберігається шанобливе ставлення до матері. Вона дає життя поколінням, плакає рід людський. Віддавна в народі шанувалась і та людина, яка допомагала новому життю прийти у світ, – повитуха. Так величали цю жінку, з повагою та глибокою шаною наголошуючи на її особливій місії.

ХТО ТАКА ПОВИТУХА?

Хтось називав її пупорізкою, хтось просто бабцею, а хтось повитухою. Вона ж виконувала найголовнішу місію – допомагала жінкам народжувати дітей.

КОЛИ З'ЯВИЛИСЬ

Вважається, що повитухи виконували свою основну місію ще в трипільські часи. Це були досвідчені жінки, часто старшого віку, яких в народі шанували та навіть дещо побоювались, адже знання вони мали таємні, не для всіх доступні.

РИТУАЛИ

Рушаючи до породіллі, повитуха брала із собою святу воду, свічку, льон, різне чар-зілля. Запалюючи біля породіллі свічку, молилась за легкі пологи. Їй дотепер вважається, що вогонь свічки проганяє темні сили. Воду святу пупорізка використовувала для обмивання породіллі та немовляти, а поворозку з льону – для перев'язування пупа. Із принесеного чар-зілля повитуха готувала першу купіль для новонародженої дитини.

ПЕРША КУПІЛЬ

Коли маля народжується, пупорізка перерізає пуповину: якщо це хлопчик, то сокирою, якщо дівчинка – гребнем. Пуповина зберігається між образами як оберіг від злих сил, доки дитині не виповниться 7 років. Саме повитуха готує для маляти й першу купіль. Загалом дитинку купають на четвертий чи п'ятий день, коли висохне і відпаде пуповина. До першої купелі

немовляти кладуть гроші, щоб воно мало статки і можливості; додають святу воду, щоб дитя захистити від нечистої сили. Дівчаток, щоб вони росли вродливими, зазвичай купають у купелі з любистку й ромашки, а для хлопчиків, щоб мали силу та міць, запарюють листя дуба чи корінь дивосилу. До купелі нерідко додають зерно, молоко, мед...

Воду після купання немовляти можна виливати тільки до заходу сонця і тільки під плодове дерево. Саме ж скупане немовля сушать біля печі, родинне вогнище має захистити його від лиха.

Повитуха міцно й рівненько сповиває дитинку в пелюшки і передає її матері.

ЗЛИВКИ

Важливим обрядом після пологів є зливання «непочатою» – водою, взятою з криниці до схід сонця. У цю воду для приваблення до дитини багатства і щастя символічно додають гроші, зерно, калину. Відбувається обряд так: на другий-третій або на дев'ятий день після пологів (в часі він міг зміщуватися і до 40-го дня) породілля тричі миє повитусі руки, витирає їх рушником. Повитуха навзаємін зливає воду на руки породіллі. Далі всі присутні сідають за стіл, частуються. Рушник, яким витиралися руки пупорізці, віддається їй у подарунок. Обряд зливки символізує очищення і є одним з основних ритуалів, пов'язаних із народження немовляти.

ГОСТІ

На родини йдуть упродовж першого місяця. Щоправда, в перші дні після пологів молоду матір не заведено навіщати, позаяк вона ще почуватися слабкою. Оскільки родини – це перші відвідини породіллі після народження, вони супроводжуються ритуальними діями. Чоловіки на родини взагалі не ходять, а жінки, приходять із гостинцями. Вони вітають родину з поповненням, дарують полотно, пелюшки, смаколики; господарі за-прошують гостей до частування.

ЗАБОБОНИ

Приходить на родини з порожніми руками не заведено. Новонароджену дитину неодмінно слід обдарувати пирогами чи іншими ласощами.

Вважається, що немовля до 40 днів, а також нехрещене показувати чужим людям не бажано, оскільки воно легко піддається пристриту. Коли у дім приходять сторонні люди, дитину слід «прикрити» оберегами. В новітні часи задля її захисту до пелюшки почали прикріплювати шпильку голівкою вниз.

КОЛИСКОВА

Зорі заколишуть срібну тишу,
місяць засріблиться в небесах.
Я малятко в люлечці колишу,
сяйво мрії сяє у очах:
спи, моє дитятко карооке,
спи, промінчик сонця на землі.
Янгол вкриє ніч крилом широким,
принесе надію на крилі.
Спи, моє притомлене дитятко.
До світанку солодко гримай.
Сон оберігає янголятко:
Люлі, люлі, люлі, засинай...

